

Hvad er mobning?

og mobbelignende situationer

Mobning er handlinger, der holder en eller flere elever udenfor fællesskabet, bevidst eller ubevidst. Mobning opstår i fællesskaber som mangler noget positivt at samles om, og foregår ved forskellige typer handlinger, der markerer hvem, der holdes udenfor. Mobning udspringer af utrygge kulturer, der opstår i sociale sammenhænge, man ikke kan trække sig fra.

I skolen eller på uddannelsessteder kan mobning være den fællesskabsform, der skaber sammenhængskraft. Vi er sammen om at udstøde andre fra fællesskabet. Årsagen til, at der foregår mobning eller mobbelignende situationer skal typisk finde i den manglende tolerance i fællesskabet og ikke ved at se på, hvad, der bliver mobbet med eller hvem, der bliver mobbet.

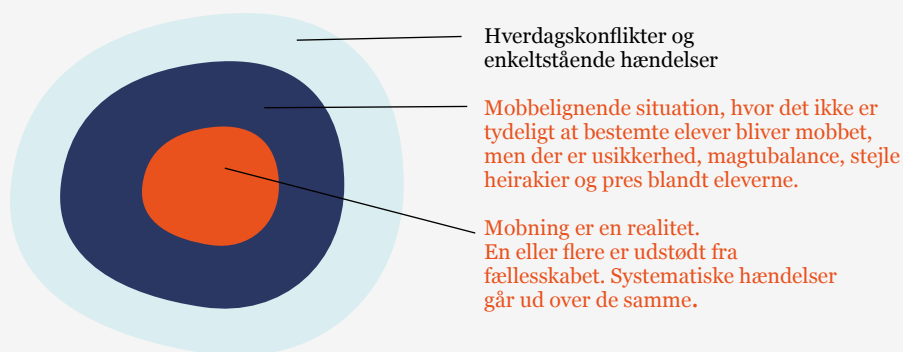
At forstå mobning handler derfor om mere end at udpege et offer og en mobber. Det handler om at få øje på gruppens mønstre – at se på elevernes indbyrdes samspil og positioner. Mobning er et gruppefænomen, og bekæmpelse af mobning i skolen og på uddannelsessteder handler i høj grad om at ændre kollektive dynamikker mellem eleverne. Mobning handler altså ikke om svage elever, men om elever, som bliver gjort svage i et fællesskab.

Hvornår skal problemer håndteres efter undervisningsmiljølovens regler om 'mobning eller lignende'?

Mobning og utrygge fællesskaber er et komplekst fænomen, og det kan være vanskeligt at vurdere, hvornår en situation skal håndteres efter undervisningsmiljølovens regler.

Et vigtigt pejlemærke er, at danske skoler og uddannelsessteder faktisk skal handle efter reglerne *før*, der foregår decideret mobning. Allerede når det sociale samspil i gruppen er presset og utrygt skal det håndteres på en særlig måde, selv om det endnu ikke går ud over bestemte elever. I mobbelignende situationer er det nemlig typisk et spørgsmål om tid før en eller flere bliver udsat for decideret mobning.

Figuren skitserer overgangen fra almindelige hverdagssituationer (den yderste cirkel), over mobbelignende situationer (den midterste cirkel) til decideret mobning (den inderste cirkel). Reglerne gælder allerede inden elevernes samspil har bevæget sig ind i den midterste ring.

8 tegn på mobning og mobbelignende situationer

Vi har i det følgende opstillet otte punkter, som hver især præsenterer nogle væsentlige karakteristika ved mobning eller mobbelignende situationer. Listen kan derfor ses som 8 tegn på, at der muligvis foregår mobning eller lignende. Det bør man undersøge, uanset om man kan sige ja til et eller flere af disse punkter. Dette er ikke en tjekliste, så hvis man er i tvivl om hvorvidt noget er mobning eller lignende, bør man altid undersøge hvad, der foregår, selv om det ikke passer ind i disse 8 punkter.

1 Når drilleri ikke længere er for sjov

Drilleri er en form for adfærdssprog mellem mennesker. Det er typisk enkeltstående, tilfældige og spontane situationer, i modsætning til mobning, som er en systematisk udstødelse. Drilleri kan også være generende, men i modsætning til mobning fører drillerier ikke til at nogen bliver ekskluderet fra fællesskabet. Situationer med drilleri kan se uskyl-dige ud, så det er vigtigt, at den voksne er nysgerrig på, om der er en særlig forhistorie til det, der foregår.

Det kan være tegn på mobning eller lignende når...

- ▶ **drilleriet ikke længere er karakteriseret ved at være gensidigt, kærligt eller sjovt for begge parter**
- ▶ **drilleriet ikke længere forekommer i enkeltstående og spontane situationer**
- ▶ **drilleriet ekskluderer én eller flere personer fra fællesskabet**

2 Når konflikter ikke længere kan løses

Mobning og konflikter har forskellige mønstre og løsningsstrategier. I konflikter er der et positivt udviklingspotentiale, hvor parterne er ligeværdige og kan motiveres til at finde en løsning. Mobning er ofte personfikseret og fører til at en eller flere personer bliver ekskluderet fra fællesskabet.

Det kan være tegn på mobning eller lignende når...

- ▶ **parterne i en konflikt ikke er ligeværdige og de involverede ikke kan motiveres til at finde en løsning på problemet**
- ▶ **konflikten er personfikseret og ikke handler om en given sag**
- ▶ **konflikten ekskluderer én eller flere personer fra fællesskabet**

3 Når udstødseshandlinger bliver systematiske

Mobning er gentagne udstødseshandlinger i en gruppe, hvor udstødelsen af andre bliver en del af et mønster. Udstødseshandlingerne er ofte i form af eksklusion eller ydmygelse. Eksklusionen kan både gå ud over de samme hele tiden og det kan skifte hvem det går ud over.

Det kan være tegn på mobning eller lignende når...

- ▶ **udstødseshandlingerne er systematiske og ikke enkeltstående hændelser**
- ▶ **når frygten for at blive udstødt gør, at eleverne selv udstøder andre**
- ▶ **udstødseshandlingerne ofte er i form af eksklusion og ydmygelse**

4 Når der er utryghed i fællesskabet

Mobning udspringer ofte af utrygge fællesskaber. Et utrygt fællesskab kan opstå når eleverne ikke har noget positivt at samles om. Derfor holder man i højere grad øje med hinanden, og hvis en person træder ved siden af, er der en risiko for, man bliver nedgjort.

Det kan være tegn på mobning eller lignende når...

- ▶ **fællesskaberne tidligere har været præget af mobbemønstre og utrygheden stadig sidder i gruppen**
- ▶ **der er en generel anspændthed mellem eleverne**
- ▶ **eleverne i gruppen holder øje med hinanden**

5 Når der er lav tolerancetærskel i fællesskabet

Fællesskabets tolerancetærskel er ofte afgørende for, om der finder mobning sted. Børn og unge træder ind i fællesskaberne med forskellige forudsætninger, og i et mobbefællesskab er der typisk en lav tolerancetærskel i forhold til forskelle. Det er altså ikke en persons handlinger, adfærd eller personlighed som er årsagen til mobning, men i stedet fællesskabets lave tolerance overfor forskelligheder.

Det kan være tegn på mobning eller lignende når...

- ▶ **der ikke er plads til forskellighed i gruppen og det er vigtigt for eleverne at passe ind på den måde, gruppen synes er den rigtige**
- ▶ **fællesskaberne ikke har noget positivt at samles om**
- ▶ **tonen blandt eleverne er hård**

6 Når der er mangel på empati

Angsten for at blive ekskluderet fra fællesskabet kan blive styrende for den enkelte, og ligefrem føre til at empati for andre tilsidesættes. Mobbemønstre udspringer således ikke af bevidst ondskabsfuldhed, men skyldes ofte en overlevelsesstrategi, hvor ønsket om at blive accepteret i gruppen fylder mere end medlidenhed med den der bliver mobbet.

Det kan være tegn på mobning eller lignende når...

- ▶ **elever i gruppen tilsidesætter medlidenhed og ser ud til at være ligeglade med om andre holdes udenfor**
- ▶ **nedværdigende handlinger accepteres i elevgruppen**
- ▶ **der er en hård tone blandt eleverne på nettet**

7 Når der er magtubalance i fællesskabet

Mobning opstår ofte i en magtubalance, hvor det er socialt accepteret, at en eller flere personer er mindre værd end andre.

Det kan være tegn på mobning eller lignende når...

- ▶ **det er socialt accepteret, at én eller flere personer er mindre værd end de andre**
- ▶ **der er magtubalance i fællesskabet**
- ▶ **der er elever, der er usynlige for de andre i de fysiske eller de digitale fællesskaber**

8 Når der er ensomme elever i fællesskabet

Ensomhed kan skabe grobund for mobning. I klasser eller på årgange, hvor flere oplever ensomhed, forekommer der oftere mobning end i sunde og inkluderende fællesskaber.

Det kan være tegn på mobning eller lignende når...

- ▶ **elever ofte opholder sig for sig selv og går alene rundt**
- ▶ **elever holder sig tilbage både socialt og fagligt**
- ▶ **der er elever som ikke er med i de samme grupper som de andre i de digitale fællesskaber**